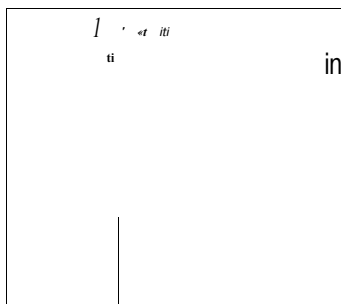

dine" (Matica hrvatska Nin, Nin, 2005.), za 1873. godinu stoji i ovo: "Školskih zgrada nema, a nema ni sredstava da bi se gradile. Zato pokrajinska školska zaklada (danas bismo rekli fond za školstvo), na samom početku godine poziva sve posjednike kuća koje bi se mogle koristiti za školu da daju ponudu radi najma; u ponudi mora biti opis kuće po mogućnosti s nacrtom, godišnja najamnina i vrijeme za koje je vlasnik voljan iznajmiti kuću". Škola u Privlaci nalazi se u seoskoj kući, a stan učitelja u neimenovanoj kući odmah do škole. Iz izvještaja školskih vlasti saznaje se da privlačka učionica raspolaže s osamnaest klupa i jednom školskom pločom. Tijekom 1873. godine u Privlaci je 65 školskih obveznika, ali svega 40 (muških) polaznika škole. Svakako je važno reći da se u školi podučava na "svome jeziku". Školu vodi župnik don Pavao Zanki, koji je u pravima izjednačen s učiteljima laicima, pa mu je tako povišena i plaća. U školskom su vijeću Mate Zanki (predsjednik), Mate Jviustac (zamjenik), Špiro Kolanović (savjetnik) i don Pavao Zanki, kao predstavnik Crkve i školske vlasti. Očito je da don Pavao Zanki ne stanuje u neadekvatnom učiteljskoj kući, gdje je smješten

organizirale na hrvatskom jeziku. Pa ipak, kako Š. Ljubičić navodi "i učitelji i nadzornici, i kotarska i pokrajinska vlast svoje dopise pišu isključivo talijanskim jezikom (uz časne iznimke), jer hrvatski jezik mnogi vrlo slabo znaju", isto tako "školske matice, dnevnicu, zapisnici, razni obrasci... sve je još uvijek na talijanskom jeziku". Kako je 1879. godina započela apelom Kotarskog školskog vijeća o pohađanju škola, ova bi se godina mogla držati i preokretom u zadarskome školstvu; traži se bolji modus pohađanja škola, mjesečna evidencija o pohađanju nastave, globa roditelja koji ne šalju djecu u škole, a gdje to ne uspije

Sime Ljthicie

PUČKO ŠKOLSTVO
ZADARSKOG KOTARA
OD DO 1920. GODINE

Šime Ljubičić: Pučko školstvo zadarskog kotara od 1869. do 1920. godine

Nastavne osnove iz 1896. godine

cima ovdje donese. Govoreći u uvodu pisma o opravdanim razlozima zbog kojih je Kotarsko školsko vijeće diglo svoj glas, najčešće koreći školska vijeća i same učitelje zbog slabog odziva djece u škole, don Pavao Zanki nastavlja:

"Kod mjesnih učionskih vijeća, barem po naših selih, viećnici su, kao vi sami, ljudi od posla, koje tjera svakaka briga, pa nemaju ni vremena a, dopustite da rečem, ni sposobnosti da se zauzmu svojski oko učiona. Mjestna učionska vijeća mogu što god u gradovih, varoših gdje je ljudi imućnih, vidjenih i kojima služi za zabavu i na čast biti u učionskom vieću . - Učitelji pak nastoje li samo da svoju izvrše u podučavanju diece u koliko im mjestne okolnosti dopuštaju, ako dieca u malom broju pohađaju učionu - kako mogu biti krivi?"

Ipak recimo da je krivica i sa strane učionskih mjestnih vijeća i sa strane učitelja, jer starija vlast to kaže - nego pojedini i po veći uzroci zanemarenog pohađanja pučke učione držim, napose kod nas u Privlaci, da su: nepodobno kutnje odgajanje, diece - siromaštvo - paša - zgrada učionska, izostavljajući za sada još kojekakve, što bi bili obcene naravi.

Dobar dio diece, kod

osme i devete godine idju u košulji i kojekakvim krpami na nogu - pa' dvie trećine najmanje stoje na stanovih dvie milje, milja i po, milja, po milje daleko od sela gdje je učiona - promrzlim na čiji zimi, na kiši, na žegu sunčanu ljeti. Dieca, malo da ne gola i bosa, katkada i gladna, a put prilično dalek, da će u učionu redovito ili da će je pohađjati? - Pak već dio diece nema otkle da providi potrebita sredstva za nauk (osim početnica ili čitanki što ih dobivaju mukte), te dosljedno obuka idje sporo, zapinje, a učitelju se mora često kapa vrtiti na glavi. Stoga dieca toliko puta ne pohađjaju učionu, jer nemaju što im treba. - Napokon naš težak živi najviše o vinogradu, pa on upotrebljuje svoju djecu već oko desete godine za kopanje te mi znademo kako otac voli iskopanu vinogradu nego da mu diete pohađja učionu. A tko bi ga za to krivio. - Kud mu odtle življenje?"

I paša ima svoju, i te kakovu, krivicu. Obćinskih čobana kod nas nema pa za taj posao služe najčešće dieca sposobna za učionu. Mi znamo da je kod nas malo paše obćinske, da je veći dio polja utežan te se hoće i za maličak blaga čobanče nećeš li štete učiniti na tudjoj njivi ili u tudjem vinogradu - pa' je platiti. Roditelji nisu u stanju da slugu drže, a čovjeku težaku bez blaga nema života, kaže se kod nas.

Istina da u našem selu nije

grdje nego da je u tamnici jednoj, te ona sama jedva dočeka, da se iz nje izbavi. A gdje su ta sredstva za porabu u obučavanju? A da ih je, gdje bi s njimi? Ili da od vlage opljesne ili da ih miševi raznesu.

Pusta siromascad

To mi je bilo reći ob uzročih s kojih kod nas dieca malo pohađjaju učionu - da bi se prilično uvažili kod višje školske vlasti. Nego mi je

Novo lice stare Privlake

žao, što c. kr. Kotarsko učionsko vijeće svetčano izjavljuje, da će nastojat te se ukinu one učione gdje ne bude priličnog pohađjanja - ja mnim da je bolje išta nego ništa kad se ne može trista. Napredak našega naroda u prosvjeti, čemu su namjenjene pučke učione, ne može preko noć izrasti. Tomu treba vremena, treba malo pomalo sve protivnosti ukloniti, te iz duševnoga sna, ukoliko

mnim da ćemo najbolje dužnost svoju izvršiti.

Sada vam prosto što nadodati ili mi na čem prigovoriti."

Na to predsjednik i viećnik Ante Grbić odgovoriše: da oni podpuno pristaju na ono, stoje iztaknuo župnik."

Š. Ljubičić u spomenutoj knjizi "Kronika školstva ninske općine...", komentirajući citirano pismo don Pavla Zankija, piše: "Izgleda da je dopis don Zankija netko

(vjerojatno kotarski školski nadzornik, a tko bi drugi) dobro prostudirao kad ga je onoliko i onako podcrtavao, pa nije ni čudno da tijekom ožujka mjeseca iz KŠV odlazi dopis PŠV da se globe za nepohađanje škole u 1877./78. oprostite, a "jedan dio svote pobrane globe doznači na korist škola, i to obzirom na puko siromaštvo njeke diece i njihovu krajnju golotinju".